

Імплікація теми фієсти у романі Ернеста Хемінгуея**«Fiesta. The Sun Also Rises»**

Вивчення тексту з метою пізнання специфіки існування мови, її закономірностей, які розкриваються лише у процесі функціонування мовних одиниць різних рівнів у відрізках, більших ніж речення, проводиться багатьма вченими (К. А. Долинін [3], І. Р. Гальперин [2], Г. І. Богин [1], В. А. Кухаренко [11], Д. М. Урнов [18], Ю. М. Лотман [12], Г. П. Грайс [24], Р. Кверк, С. Грінбайм, Г. Ліч, Д. Свартвірк [27], М. Грін [23], Р. Карстон [21], Д. Хіршберг [25], Д. Шіфрін [28] та інші). У працях вітчизняних мовознавців (Т. В. Радзієвської [14], В. В. Різуна [15], Л. І. Кравець [10], О. Ю. Матюшенко [13], Л. В. Солощука [17], І. М. Кочана [9] та інших) аналізуються текстові категорії, специфіка їх мовного вираження і функціонування, вивчаються комунікативні властивості тексту, особливості структури текстів різних стилів тощо. Багато уваги приділяється дослідженню текстів художніх творів, оскільки саме у цьому середовищі повною мірою виявляються творчі можливості загальномовної системи: тут найповніше реалізується виражальний потенціал усіх мовних засобів, відбувається взаємодія загальномовних і внутрішньотекстових чинників, яка породжує художньо-естетичний смисл усього твору [4 : 7].

Важливість невербалізованого інформативного змісту, його вираження мовними засобами є актуальною проблемою лінгвістики. **Імплікація** стала об'єктом системних лінгвістичних досліджень (С. М. Карпенко [7], І. Я. Чернухина [19], К. Е. Штайн [20], Л. Г. Кайда [6], С. Левінсон [26], С. Девіс [22] та інші), що дозволило розширити коло питань, пов'язаних з параметрами, структурою, онтологією, граматиною і типологією цього поняття. Ми поділяємо точку зору Е. А. Ільєвої, яка трактує імплікацію як особливий спосіб передачі інформації, що не отримує прямої вербалізації, але індикується експліцитними вербальними та невербальними елементами – маркерами [5 : 92].

Терміни «підтекст» та «імплікація» вживаються зазвичай як синоніми. Однак між цими поняттями існує тонка відмінність. Підтекст – тип художнього образу, в якому конкретно-чуттєва даність предмета зображення, крім власного, має значення умисно прихованого натяку на якусь іншу ідею чи образ, що прямо не називаються, але мають на увазі й суттєво переоцінюють зміст того, про що йдеться відкрито, у прямій формі [16 : 39].

Творам Е. Хемінгуея властива двоплановість – за точною і лаконічною поверхнею оповіді завжди ховається глибока узагальнена правда життя. Для того, щоб читач міг сприйняти у повному обсязі не тільки поверхневий, але й другий, глибинний, план, повинна бути розроблена певна техніка, методика написання [8 : 132].

Імплікація відіграє дуже важливу роль у творах Хемінгуея, адже саме вона допомагає створити автору двопланову структуру, у якому найважливіша інформація подається у імпліцитній формі, але в той же час її можна прочитати тільки крізь зовнішню, видиму частину твору [4 : 10].

Війна, імпліковано, стала провідною темою роману, хоча йдеться у ньому вже про повоєнний період. Драматизм повсякденності витіснив військові епізоди, але з розвитком подій відновлюється їх причинно-наслідковий зв'язок. У всіх, навіть мирних, інтимних сценах невидимо присутня війна. Вона увійшла в людські відносини і настільки змінила їх, що навіть любовні зустрічі втратили радість, а перемоги обертаються поразкою [8 : 134].

Центральне місце у романі «Fiesta» займає опис іспанського свята. Це не тільки яскраве, екзотичне видовище, але й особливе філософське усвідомлення життя, символ життя, звільненого від умовностей та лицемірства. В Іспанії головні герої роману поводяться зовсім по-іншому, ніж у Парижі. Вони отримують насолоду від спілкування з простими людьми, забуваючи світ байдужості та ділових розрахунків: «Everybody had his arms on everybody else's shoulders, and they were all singing.» (С. 147).

«Втраченим» подобається фієста, тому що навколо панує дружня

атмосфера. Брет, яка сидить на бочці, нагадує богиню, оточену танцюючими чоловіками, їм подобаються вино та веселощі. Тут немає нічого, що нагадувало би одурманююче накачування алкоголем у барах Парижа. Почуття особливого напруження, як перед боєм, передається спостереженням Джейка: «Suddenly a crowd came down the street. They were all running packed closed together.» (С. 150). Стихія фієсти – біологічна стихія. Це почуття виражає слово *goag*, яке у романі вжито по відношенню до натовпу людей.

Героям Хемінгуея дуже подобається іспанське свято. Їм також подобається ловити рибу. Англієць, який потоваришував з ними на риболовлі, не поїхав на фієсту, хоча його і запрошували, – вважав за краще спокійно рибалити далі. А «втраченим» треба знову зануритися в екстремальну ситуацію, схожу на пережиту війну, і фієста надає їм цю можливість. Для них фієста – війна. Не випадково при описі останніх днів перед початком свята, самої фієсти і перших днів після неї автор користується доволі специфічним стилем, так можна описувати бій чи війну. Відкриття свята схоже на початок військових дій: «It burst and there was a grey ball of smoke high up above the Theatre Gayarre, across on the other side of the plaza. The ball of smoke hung in the sky like a shrapnel burst, and as I watched, another rocket came up to it, trickling smoke in the bright sunlight. I saw the bright flash as it burst and another little cloud of smoke appeared.» (С. 143). Початок п'ятнадцятого розділу – справжній опис того, як війська стягуються та готуються до бою. Ось як виглядає кафе перед самим початком фієсти: «The marble-topped tables and the white wicker chairs were gone. They were replaced by cast-iron tables and severe folding chairs. The cafe was like a battleship stripped for action.» (С. 143). Автор не забуває зауважити, що у перший же день після закінчення свята люди знову сиділи в кафе у плетених кріслах за мармуровими столиками.

Насправді фієста належить до тих подій, які їх учасники можуть зробити для себе чим завгодно. Не випадково Хемінгуей змальовує англійців

у автобусах Біаррітца – для них фієста тільки видовище, не дуже й цікаве. Для селян з навколишніх гір фієста означає щось зовсім інше, для одних – це престольне свято, для інших – можливість випити і повеселитися. Для матадорів фієста – робота. А для Барнса з компанією фієста була війною, тому що вони хотіли її такою зробити. Ось опис вечері за кілька днів перед святом, уже в Памплоні: «As a matter of fact, supper was a pleasant meal...It was like certain dinners I remember from the war. There was much wine, an ignored tension, and a feeling of things coming that you could not prevent happening.» (С. 138). Що ж таке невідворотне повинно статися? Фієста. Вони всіляко пришвидшують події: не сплять, п'ють день і ніч безперестанку, їдять з селянами з однієї тарілки, танцюють, тиняються по вулицях і таке інше. Вони були на війні і знають, які відчуття хочуть відродити фієстою, що хочуть пережити знову. Розуміти і діяти всупереч розумінню – ось їх головний гріх, а зовсім не пияцтво чи розпусність. Представники «втраченого покоління» відрізняються від звичайних людей тим, що набагато краще розуміють життя, знають справжню ціну вимогам суспільства. Та все ж підкоряються цим вимогам [8 : 145].

Фієста, допомагає рельєфніше охарактеризувати головних персонажів, ще більше протиставити героїв. Саме під час фієсти читач може відчувати різку відмінність між ними. Роберту Кону фієста не подобається просто тому, що вона для нього нічого не означає. Під час переїзду до Памплони Кон спить: «I was up in front with the driver and turned around. Robert Cohn was asleep, but Bill looked and nodded his head.» (С. 89). Кивок Білла імплікує усвідомлення героями, що Кон не один з них, він не може зрозуміти того, що відчувають вони. Кону просто нудно на фієсті: «My gosh! I'm sleepy now,» Cohn said. «Doesn't this thing ever stop?»; «I'm not worried about how I'll stand it. I'm only afraid I may be bored,» Cohn said. (С. 151). Ці слова обурюють Джейка та його друзів. Слово bored ображає їх, і це призводить до бійки. Майк глузує з Кона: «He didn't look bored,» Mike said. «I thought he was going to be sick.» «I never felt that bad. It was just for a minute.»

«I thought he was going to be sick. You weren't bored, were you, Robert?» (С. 155).

В Іспанії Кону нічого не подобається, навіть їжа: «Robert Cohn tried to say he did not want any of the second meat course, but we would not interpret for him, and so the waitress brought him something else as a replacement, a plate of cold meats, I think. Cohn had been rather nervous ever since we had met at Bayonne.» (С. 90).

У п'ятнадцятому розділі читаємо: «The fiesta was really started. It kept up for seven days. The dancing kept up, the drinking kept up, the noise went on. The things that happened could only have happened during a fiesta. Everything become quite unreal finally and it seemed as though nothing could have any consequences. It seemed out of place to think of consequences during the fiesta. All during the fiesta you had the feeling, even when it was quiet, that you had to shout any remark to make it heard. It was the same feeling about any reaction. It was a fiesta and it went on for seven days.» (С. 144). Ці слова вказують на важливість фієсти для «втрачених». Фієста викликає ті самі відчуття, що й війна, але триває вона усього сім днів. Складається враження, що це особлива подія, яка не пов'язана з минулим та майбутнім життям. Недарма Джейк повторює: «It was a fiesta and it went on for seven days.» Для Джейка фієста – це просто можливість втекти від реальності, забутись. Він із сумом прощається з Іспанією: «At the hotel I paid the driver and gave him a tip. The car was powdered with dust. I rubbed the rod-case through the dust. It seemed the last thing that connected me with Spain and the fiesta.» (С. 216). Барнс не хоче, щоб ці сім днів закінчувались, адже йому знову доведеться повернутись до рутинного життя та власних невирішуваних проблем: «I felt I was a fool to be going back into Spain. In Spain you could not tell about everything. I felt like a fool to be going back into it but I stood in line with my passport, opened my bags for the customs, bought a ticket, went through a gate, climbed on to the train, and after forty minutes and eight tunnels I was at San Sebastian.» (С. 218).

Брет закохується у Ромеро саме під час фієсти, а після її закінчення

повертається до своїх друзів. Її кохання до Ромеро також є частиною яскравого, незвичайного, короткочасного свята, яке потім сприймається як щось далеке, інше, майже нереальне.

Фієста займає важливе місце у творі. З одного боку, це яскраве та незабутнє свято, яке допомагає героям втекти від буденної реальності у інший світ, де панують зовсім інші моральні закони та принципи, з іншого – фієста імплікує війну, на яку героїв тягне підсвідомо, адже тільки там вони можуть не відчувати себе «втраченими».

Імплікація у Хемінгуея є одночасно авторським прийомом і засобом створення підтексту у романі. Результати проведеного дослідження дають нам підстави розглядати підтекст як одну з важливих категорій тексту художнього твору, а імплікацію – як засіб створення прихованого змісту.

Список використаних джерел

1. Богин Г. И. Субстанциональная сторона понимания текста / Г. И. Богин. – Тверь: Наука, 1993. – 137 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 139 с.
3. Долинин К. А. ИмPLICITное содержание высказывания / К. А. Долинин // Вопросы языкознания. – 1983. – № 6. – С. 37–47.
4. Еланская О. А. Подтекст как лингвистическое явление / О. А. Еланская. – Калуга: КГПИ, 1960. – 37 с.
5. Ильева Е. А. К проблеме исследования имPLICITной информации художественного текста / Е. А. Ильева // Функциональная лингвистика. – 2001. – №1. – С. 92 – 94.
6. Кайда Л. Г. Композиционный анализ художественного текста: Теория. Методология. Алгоритмы обратной связи / Л. Г. Кайда. – М.: Флинта, 2000. – 152 с.

7. Карпенко С. М. Ассоциативные связи слова и его актуальный смысл (на материале поэзии Н.С. Гумилева) / С. М. Карпенко // Коммуникативные аспекты слова. – 1995. – № 2. – С. 140–142.
8. Кашкин И. А. Содержание – форма – содержание / И. А. Кашкин // Вопросы литературы. – 1964. – № 1. – С. 128 – 149.
9. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: Курс лекцій для студентів філологічного факультету / І. М. Кочан. – Львів: Світ, 1999. – 142 с.
- 10.Кравець Л. І. Явище підтексту та засоби його вираження в художньому творі / Л. І. Кравець // Нова філологія. – 2005. – № 1. – С. 138 – 144.
- 11.Кухаренко В. А. Интерпретация текста / В. А. Кухаренко. – М. : Просвещение, 1979. – 60 с.
- 12.Лотман Ю. М. Анализ поэтического текста. О поэтах и поэзии / Ю. М. Лотман. – М. : Наука, 1999. – 168 с.
- 13.Матюшенко О. Ю. Прагматичні аспекти декодування імпліцитної інформації у руслі когнітивних вчень / О. Ю. Матюшенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2000. – № 500. – С. 10 – 17.
- 14.Радзієвська Т. В. Типи дискурсивних просторів і проблема міжтекстових запозичень / Т. В. Радзієвська // Мова і культура : Серія «Філологія». – 2000. – № 1. – С. 166– 171.
- 15.Різун В. В. Нариси про текст: теоретичні питання комунікації і тексту / В.В. Різун. – Київ: Київський університет, 1998. – 334 с.
- 16.Семирягина С. С. Импликация и подтекст / С. С. Семирягина // Филологические науки. – 1999. – № 1. – С. 35 – 41.
- 17.Солощук Л. В. Невербальні складові англомовного дискурсу / Л. В. Солощук // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. – 2005. – № 2. – С. 145 – 181.
- 18.Урнов Д. М. Мысль изреченная и скрытая (о подтексте в современной прозе) / Д. М. Урнов // Вопросы литературы. – 1971. – № 7. – С. 52 –73.

- 19.Чернухина И. Я. Элементы организации художественного прозаического текста / И. Я. Чернухина. – Воронеж: Просвещение, 1984. – 116 с.
- 20.Штайн К. Э. Художественный текст в эпистемологическом пространстве / К. Э. Штайн // Язык и текст в пространстве культуры. – 2003. – № 9. – С. 34 –43.
- 21.Carston, R. Implicature, explicature, and truth-theoretic semantics. In *Mental Representations: The Interface Between Language and Reality* / R. Carston. – Cambridge: Cambridge University Press, 1988. – 181 p.
- 22.Davis, S. *Pragmatics* / S. Davis. – Oxford: Oxford University Press, 1991. – 499 p.
- 23.Green, M. Quality, volubility, and some varieties of discourse. *Linguistics and Philosophy* / M. Green. – Oxford: Oxford University Press, 1995. – 115 p.
- 24.Grice, G. Presupposition and conversational implicature. In *Radical Pragmatics* / G. Grice. – New York: Academic Press, 1989. – 264 p.
- 25.Hirschberg, J. *A Theory of Scalar Implicature* / J. Hirshberg. – New York: Garland, 1991. – 231 p.
- 26.Levinson, S. *Presumptive Meanings: The Theory of Generalized Conversational Implicature* / S. Levinson. – Cambridge, MA: MIT Press, 2000. – 345 p.
- 27.Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Swartwirk, J. *A Grammar of Contemporary English* / R. Quirk, S. Greenbaum, G. Leech, J. Swartwirk. – Cambridge: Cambridge University Press, 1974. – 235 p.
- 28.Schiffrin, D. *Approaches to Discourse* / D. Schiffrin. – Oxford: Basil Blackwell, 1994. – 187 p.

Джерело ілюстративного матеріалу

1. Hemingway E. *Fiesta. The Sun Also Rises* / E. Hemingway. – М.: Международные отношения, 1981. – 246 с.